

Гнип О.*

ПРОБЛЕМА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ НІМЕЦЬКО-РОСІЙСЬКИХ ВІДНОСИН

В сучасних міжнародних процесах ми все більше можемо спостерігати енергетичний розподіл країн по зонах стратегічного співробітництва та їх глобальний геополітичний вплив на цілі регіони. Мова йде саме про енергетичні гіганти, як до прикладу Росія. Зважаючи на світову фінансово-економічну кризу, коли конкуренція на енергоресурси сильно підвищилась, Росія поступово створює нову енергетичну доктрину, що згідно політики Москви повинно зробити РФ головним гравцем світового енергетичного ринку. В цілому варто зауважити, що бажання Росії мати вплив є цілком адекватним відповідно до її найбільших запасів газу в світі, що є доведеним фактом та не викликає суперечок. Ці поклади дозволяють Росії контролювати інші енергетичні ринки та впливати на їх ціноутворення. Енергетична галузь для європейської економіки є дуже важливою і є основним чинником у підтримці стабільності, економічної міцності та добробуту. Через надто сильну залежність від російського газу можна говорити про певну нестабільність та загрозу енергетичній безпеці ЄС. На початку XXI ст. після закріплення східного вектора зовнішньої політики РФ почала здійснювати активний вплив на регіон Центральної Європи і саме тоді використала свою енергетичну доктрину для відновлення стратегічних позицій в цьому регіоні. Результатом цього став німецько-російський проект «Північний потік», головною консорціуму для будівництва якого став экс-канцлер Німеччини Г. Шрьодер, у якого з В. Путіним ще за часів канцлерства склались хороші особисті стосунки. Значне збільшення постачання газу до Німеччини, одного з найвпливовіших членів ЄС, стало причиною віддалення Німеччини та ЄС загалом від політики США [1].

Щодо співпраці російських енергетичних гігантів «Газпром» та «Лукойл» з Центральною Європою варто сказати, що незважаючи на певне охолодження відносин в енергетичній сфері в період другого президентства В.Путіна та «газових війн» сьогодні співпраця є стабільною. Німецько-російське «особливе партнерство» має виключно енергетичну складову, оскільки «Газпром» має на меті повний чи переважний контроль над спільними газопроводами. Натомість, для Німеччини є вигідним утримування стабільності газопостачання та отримання ренти з Балтійського газопроводу, що не змушує її ділити кошти з країнами Східної Європи [2]. Німеччина сьогодні є найбільшим імпортером російського газу і разом з Італією вони споживають практично половину російського експорту до Європи [3]. Існують також прогнози, що до 2030 року залежність Європи від, насамперед, російських нафти та газу досягне 90 % від їх потреб [4].

Підсумовуючи вище сказане, потрібно зауважити, що термін «енергетична безпека» в Європі сприймається як посилення впливу експортерів і ослаблення можливостей імпортерів щодо контролю цін та обсягів постачання енергоносіїв, що знижує конкуренцію на енергетичному ринку та робить ЄС політично слабким. На сьогоднішній день існують певні тенденції, що загрожують енергетичній безпеці Європи, а саме, постійне намагання

* аспірант кафедри міжнародних відносин та дипломатичної служби факультету міжнародних відносин Львівського національного університету ім. І.Франка

Науковий керівник: проф. Мальський М.З.

з боку російських енергетичних компаній отримати вплив над політичною верхівкою для просування власних інтересів. Таке лобіювання здійснюється в більшості через Німеччину, де існують вже доволі давні і міцні зв'язки з владною верхівкою. Таким чином, просуваються довгострокові проекти, що негативно відбиваються на конкуренції на енергетичному ринку. Також російський «Газпром» володіє більшістю активів у європейських енергетичних проектах, як до прикладу в проекті «Північний потік», що знову ж таки не допускає конкурентів на ринок. Існує ще одна тенденція, яка дестабілізує не лише енергетичну безпеку, але і ситуацію в ЄС загалом, а саме, процес фактичного нав'язування проектів, які не до кінця обґрунтовані економічно. На думку багатьох науковців таким проектом є «Північний потік», який активно підтримується німецькою політичною верхівкою і який водночас викликав незадоволення в країнах-транзитерах: Польщі, Балтійських країнах, Швеції та Україні. Схожа ситуація і з проектом «Південний потік», який не вигідний ні для Європи, бо призведе до зростання ціни на газ, ні для України, оскільки йде обхід її газотранспортної системи, ні для російських громадян, за чий рахунок він реалізовуватиметься [5]. Проте, існує і внутрішній чинник в самому ЄС, а саме, відсутність єдиної енергетичної стратегії та запобігання загроз, єдиного бачення щодо газотранспортних коридорів, а особливо їх альтернативи. Сьогодні відсоток постачання газу Росії до країн ЄС складає 42 % від загального імпорту, при цьому близько 80% цього газу транспортується через територію України, оскільки завдяки розташуванню і інфраструктурі більш вигідного для ЄС варіанту не існує. У зв'язку з цим країни ЄС повинні виробити спільну позицію з країнами транзитерами та з Україною зокрема, щодо транспортування російського газу, а також ширше використовувати підземні сховища в Україні, Німеччині та Італії без надання контролю над ними іноземним державам, насамперед Росії.

Література

1. Орлов Д. Быть ли России энергетической сверхдержавой? – Известия, 17.01.2006.
2. Dieter Helm. Russia, Germany and European energy policy. [Electronic resource]. – Available at: http://www.opendemocracy.net/globalization_institutions_government/energy_policy_4186.jsp
3. Country analysis briefs: Russia. Energy Information Administration. May 2008. p. 11. [Electronic resource]. – Available at: 2010-01-30. <http://www.eia.doe.gov/emeu/cabs/Russia/pdf.pdf>
4. Бхадракумар М.К. Россия и Иран скрепляют энергетический союз [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.inosmi.ru/translation/239006.html>
5. Довгопол Я. «Південний потік»: дорослі ігри для Європи // Український незалежний центр політичних досліджень. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ucipr.kiev.ua/modules.php>